

Teodora Vigato
Zadar

SILBENSKI *BRINDIŽI*

UDK: 821.163.42-822.09

Rukopis primljen za tisak 7. 4. 2022.

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

U radu autorica govori o posebnoj vrsti zdravica koje su se na Silbi govorile na svadbama, u povodu nekog svečanog događaja, ali i u bilo kojoj »veseloj« prigradi, a zovu se *brindiži*. Neke brindiže Silbenjani su pamtili zbog posebnih životnih situacija u kojima su bili kazani, neke su pamtili zato što su imali specifičan ritam i rimu, a neke opet zato što po njihovu mišljenju nisu bili rimovani. Na samom početku rada autorica definira brindiže kao hibridni i pragmasemantički urbani usmenoretorički žanr koji se temelji na jezičnoj i govornoj organizaciji pa im je pristupila fonostilistički. Ulazeći u strukturu brindiža, otkriva formule ponavljanja i utvrđuje specifičnost rime i načine stvaranja ritma. Zaključuje kako su brindiži autentičan usmenoretorički žanr koji se sastoji samo od dva stiha i zbog svoje kratkoće odlikuje se jednostavnim stilskim izrazima.

Ključne riječi: *Silba; brindiž; usmenoretorički žanr; kratki i jednostavni stilski izraz*

UVOD

U Silbi i dandanas uglavnom kod starijih ljudi postoji svijest o posebnom obliku usmenoretoričkog žanra koji se naziva *brindiži* (*brindisi* na talijanskom *zdravica*).¹ Vođeni doslovnim prijevodom, brindižima pristupamo kao zdravicama koje su dio

¹ Vrlo sličnu usmenoretoričku formu susreli smo na otoku Šolti, a nazivali su je zdravica. Nazdravičar je tražio riječ koja se rimuje s imenom onoga kome je zdravica upućena i dalje

lijepih manira građanskog društva (Rihtman-Auguštin 1994: 245-248) ali im moramo dodati i usmenoretoričku notu pa su se na poseban način spojili građanski ili urbani maniri s folklornim ili usmenoretoričkim izrazom. Spajanje gradske i seoske kulture u Silbi objašnjavamo činjenicom kako su na vrlo malom prostoru jedni pored drugih živjeli težaci i kapetani pa se ukidala oštra granica između seoske i gradske kulture.²

Naše istraživanje brindiža nije orijentirano prema traženju izvora. Zadovoljit ćemo se upozorenjem o postojanju srodnih pojava kako bismo proniknuli u njihov unutrašnji sadržaj. Brindiže ćemo promatrati kao usmenoretorički žanr³ u kontekstu zdravica koji se ostvaruju u konkretnim komunikacijskim situacijama s osnovnom karakteristikom jezične i govorne ludičnosti. Vođeni mišlju Davora Nikolića (2019: 82) koji se bavio retoričkim oblicima u usmenoj književnosti, brindižima ćemo pristupiti fonostilistički. Naime, Nikolić tvrdi kako je to jedini mogući pristup usmenoretoričkim žanrovima, jer omogućuje analizu jezične i govorne organizacije na čemu se oni temelje.

je slijedio fiksni tekst. Zorica Vitez (2003:133) navodi primjer iz Šolte koji podsjeća na silbenske *brindiže*:

Išan san u goru vidija san ticu,

čast mi je pozdraviti našeg kuma Vicu.

Improviziranom tekstu dodaje se fiksni, koji svi pjevaju:

Bog ga poživija

uvik sritan bija

sada mu vičite

jedan glas: živija!

Živija! (svi zajedno)

Naziv *brindiž* susreli smo na otoku Braču. Naime, neizostavni moment tradicijskog pira na Braču bilu su brindiži. Prvo bi nazdravili kumovi, potom mladoženjin otac ili onaj tko je dao spožima blagoslov. Natjecali su se tko će vještije i duhovitije nazdraviti. Tradicijske su nazdravice bile u rimi te je bilo prilično umijeće lijepo ih i originalno sastaviti. Vještina nazdravljanja bila je cijenjena. Kazivači se i danas sjećaju onih koji su lijepo nazdravljivali. Milena Mošić navodi jedan od ljepših brindiža:

Kad sam bila u Split, oplovila san more

A sad u vaše zdravlje, moja Mare i Bore (Mošić 2013:44)

² Više o tome u knjizi Petra Starešine *Pomorstvo Silbe*, 1971.

³ Usmenom retorikom prvi se počeo baviti Nikola Bonifačić Rožin (1963), potom Tvrtko Čubelić (1970) koji je prvi upotrijebio izraz retorički oblici, te Josip Kekez (1983; 1988; 1992; 1993; 1996; 1998). Josip Kekez (1996: 281) je retoričke oblike podijelio na: uvjeravanje nekoga u nešto; uvježbavanje govorničkih sposobnosti i asemantično, ritmizirano govorenje u stanovitim povodima, a brindiži bi se mogli svrstati i u oblik uvjeravanja nekoga u nešto, ali i u treći oblik, jer se u povodu nekog događaja govori ritmizirano i ne sasvim asemantično.

Brindiži se sastoje samo od dva stiha, pa ih možemo svrstati u kategoriju »malih«, »sitnih« ili »jednostavnih« oblika, koncept koji je razvio Josip Užarević (2012). *Brindiž* bi mogao biti mali usmeni žanr pored *poslovice*, *izreka*, *vica*, *zagonetke*, *brzalice* i *molitve*. Zbog dvostiha podsjeća na *bećarac*.⁴ Bez obzira na to koliko je brindiž kratka forma, on je semantički, estetski, strukturno i funkcionalno cjelovit i egzistira kao dovršeni tekst. Zdenko Škreb (1983) navodi abecednim redom mnoštvo »malih« oblika, i brindiž bi mogao biti: *dvostih*, *pošalica*, *šala*, *štos*, ali i *zdravica*. Brindiž također možemo promatrati u kontekstu estetskog minimalizma, što bi moglo značiti minimalan estetski učinak nekog djela (navodi Užarević 2012: 15 prema Kulakov 1997: 260). Male žanrove Josip Užarević (2012: 14) nadalje dijeli na *umjetničke* i *neumjetničke*, na *usmene* i *pismene*, *tradicionalne* i *nove* žanrove, a brindiž smo okarakterizirali kao *neumjetnički* i *usmeni*, ali može biti i *tradicionalni* i *novi*. Potom je »male« oblike podijelio na *autorske* i *anonimne* žanrove, a *anonimni* su svi tradicionalni folklorni žanrovi pa bi brindiž mogao biti *anonimni* žanr, ali nam je uglavnom poznat autor svih brindiža.

Davor Nikolić (2017: 362) uveo je nove klasifikacije usmenoretoričkih oblika. Podijelio ih je na *osnovne* i *hibridne*. *Osnovni* usmenoretorični žanrovi su oni koji imaju isključivo retoričku funkciju. Prema njegovu mišljenju to su: *brzalice*, *brojalice*, *kletve*, *blagoslovi* i *basme*. *Hibridni* žanrovi su oni koji su ili složeni od više jednostavnih retoričkih žanrova ili uz osnovne retoričke žanrove posjeduju i elemente koji pripadaju drugim usmenoknjiževnim žanrovima, a to su: *zdravice*, *nabraljalice*, *nizalice*, *rugalice* i (*samo*) *hvale*, a mi možemo dodati i *brindiži*. Svim hibridnim usmenoretoričkim žanrovima zajedničko je to što se ostvaruju kroz komunikacijski učinak, a ne unutarnjim fonostilističkim postupkom. Osim navedenog, fonostilistika u *hibridnim* žanrovima je ukras, a ne generator učinka. Osim ove podjele Nikolić (isto) je sve usmenoretoričke žanrove također podijelio i na *fonosemantične* i *pragmasemantične*. U *fonosemantičnim* retoričkim žanrovima oblikovanje teksta je primarno, a sadržaj sekundaran i pasivan. Nasuprot njima u

⁴ Bećarac se, kao i sve druge vrste pismica, navodi Užarević, u poglavlju *Poetika bećarca* monografije *Književni minimalizam* (2012: 143-165), može odrediti kao ruralni lirski minimalistički i intermedijalni usmenoknjiževni žanr. Bećarac je samo jedna od vrsta pismica koje se pjevaju u Slavoniji. I bećarci i brindiži su dvostisi i pripadaju usmenom retoričkom žanru. Bećarac se pjeva, a brindiš recitira. Bećarac je deseterac, a brindiž nema točno određeni broj slogova. Oba se pojavljuju u svatovskim veseljima. Porijeklo bećaraca vezuje se za doba Vojne krajine nakon povlačenja Turaka u 17. st. Začetak bećaraca pronalazi se u Reljkovićevu djelu *Satir iliti divji čovik* (Janković 1967:10). Može se bez pretjerivanja reći da je najvažnija, najfrekventnija tema bećaraca i pismica – ljubav, erotika, spolna žudnja. To proistječe iz činjenice da su kreatori bećaraca uglavnom seoski mladići i djevojke, većinom predbračnog uzrasta i statusa, ali takve teme nisu karakteristične za brindiže.

pragmasemantičnim sadržaj je primaran, a zvuk sekundaran. I jedni i drugi žanrovi izravno ostvaruju konkretan komunikacijski učinak, što ih odvaja od ostalih usmenoknjiževnih žanrova.

ZABILJEŽENI SILBENSKI BRINDIŽI

Navodimo brindiže za koje su kazivači naveli u kojim prigodama su izrečeni: Na piru Vjekoslave Lovrin 1930. koju su zvali Alviža, svat Gajetan Rasol je rekao brindiž:

*Kad se stavi robu va ono ča se zove valiža,
neka živi spoža Alviža.*

Na piru Artura Lukina 1922. izrečen je brindiž, ali ne znamo tko ga je kazao: *Ono se zove kantun.
Neka živi moj brat Antun.*

Kazivačica Vjekoslava Lovrin je 1938. bila na piru, *kako zermana* Nine Lazarin i zapamtila je *brindiž*, ali se nije sjećala tko je izgovorio:

*Kako je ova spoža fina,
neka živi šinjinorina Nina.*

Na piru Milice Paulina 1950. bio je kazivač Ivo Lovrin, ali se ne sjeća tko je izgovorio *brindiž*:

*Arjan barjan
živio kogo Marjan.*

Mirjana Pavišić rođena Gašparov sjeća se *brindiža* koji je izgovorio Vilim Bota kada je Josip Gašparov kojeg su zvali Matić Kosin imao rođendan:

*Moja žena raja ženske, a ja bij voli da j' jedan sin
Neka živi Matić Kosin.*

Na piru Artura Lukina, mlađega, 1976. Timotej Lovrović je kazao brindiž kojeg se sjeća Sonja Motušić:

*V gradu je jedan doktor Bolonja
Neka živi naša šjora Sonja*

Kazivačica Sonja Motušić rođena Lukin na piru Marije i Tonka Sučića 1949. sjeća se brindiža koji je izgovorio Timotej Lovrović.

*Va voj kofci kude stoji kruh
Neka živi teta Mate Šalvova.*

Bio je to »smiješni« brindiž, kazala je Sonja Motošić, jer se nije rimovao i zbog toga je izazvao salve smijeha. Zet Mate Šalvove Menćo⁵ Ventura na istom je piru nakon ovog brindiža rekao novi brindiž, koji nam je kazao Tonči Paulina:

*Ovoj j' fetica kruha
Neka živi Mate Šalvova.*

Prema navodima Tončija Pauline Menćo Ventura je iz te košarice, koju je Timotej imao u ruci, uzeo jednu šnitru kruha i rekao brindiž u istoj maniri. Timotej je govorio dobre brindiže, ali bi namjerno kazao nešto što se ne rimuje da bi se svi smijali, kazao nam je kazivač Tonči Paulina.

Kazivačica Mirjana Pavišić rođena Gašparov nije htjela reći kada i kojim povodom se ovaj brindiž izgovoren:

*Moja dica nisu sritna v dici
Neka živi spoža Danica.*

Tonči Paulina se sjeća kako je kao dječak od deset godina na proslavi zlatnog pira Mate i Šalva kazao brindiž:

*U Vijetnamu nikada neće biti mira
neka živi teta Mate i barba Šalvo do dijamanatnog pira.⁶*

Brindiži nastaju na licu mjesta pa je u razgovoru kazivač Tonči Paulina kazao brindiž:

*Bila jedna stara Keka
Neka živi, Tonči ki j' brindiž reka.*

Dok sam razgovarala s kazivačem, zazvonio je telefon i nakon razgovora Tonči Paulina je kazao brindiž:

*Zvala me j' odvjetnica
neka živi naša Teica.*

⁵ Sve koji su se zvali Domeniko na Silbi su zvali Menćo pa Tonči Paulina pretpostavlja da je to bio Domeniko.

⁶ Tri brindiža upućena su Mati i Šalvu. Tonči Paulina nam je kazao kako su se zapravo zvali Matija Sučić (1898 - 1974) i Salvo Sučić (1980 - 1978), vjenčali su se 1920, a zlatni pir na kojem je kazao brindiž u njihovu čast, bio je 1970.

STRUKTURA BRINDIŽA

I kao što smo već najavili, brindiže najprije promatramo u kontekstu zdravica⁷, za koje možemo kazati kako su oblikom kratke, ne razrađuju fabulu, već samo uvjeravaju ili izriču želju. One imaju sadržajna i oblikovna opća mjesta, formule koje se ponavljaju. Brindiže moramo odvojiti od napitnica jer se u brindižima nigdje ne spominje pijenje vina niti se nazdravlja s čašom u ruci. Prelistavajući knjigu *Gozbe i zdravice u hrvatskoj književnosti* koju je sastavio Stjepan Sučić (1994), nismo pronašli nikakvu zdravicu koja bi bila slična silbenskim brindižima. Ni u drugom dijelu knjige, koja govori o *Križevačkim statutima*, ne možemo naći distihe koji bi sličili na brindiže.

Male jezične formule postaju umrtvljene kada se izdvoje iz svog životnog konteksta, iz stvarnih situacija koji im daje duh i svaki put drugačiji smisao (Bošković-Stulli 1987: 187).⁸ Za brindiže možemo kazati kako su oni intermedijalna forma jer ne aktiviraju samo medij jezika već uključuju i scenski moment te se izvode u osobitim situacijama – na pirovima ili kao čestitka slavljenuku u povodu rođendana. Međutim, izgovarali su se i prigodom slavlja ili su naprosto spretni govornici na licu mjesta, kao reakcija na neku situaciju, govorili brindiže. U *Zadružnoj šali* za vrijeme plesa izvođači brindiža, kojih se autorica sjeća, zaustavili bi harmonikaša i umirili plesače te najavili brindiž. Nastao bi muk i Vilim Bota (1924 - 1996), a ponekad i sam harmonikaš, Timotej Lovrović (1911 - 1989) izgovorili bi brindiž.⁹ Govorili su silbenskim govorom, jasno, bez vikanja i patosa tako da ih svi mogu čuti

⁷ Zdravicom se upućuju želje da se obdari zdravljem, napretkom, pomlatkom, imetkom, blagostanjem. Početak i kraj u mnogim zdravicama su isti, što znači da imaju sintagmatske i sintaktičke formule koje karakteriziraju slikovite poredbe, nekonvencionalne metafore i rečenični obrati te imaju ditirampski ton. Ritmizirani tekst ostvaruje se mnogim rimama te cjelovitim stihovima različite duljine. One ne opisuju neki događaj niti priopćuju kakvu novost, nego se biranim rječnikom i osobnim stilom sudionicima izražava neka želja ili se želi nazočne u nešto uvjeriti. Sve zdravice nisu u funkciji uvjeravanja: neke preokreću sadržaj izricanja dobrih želja i prijateljskog blagoslova (Kekez 1996:283). Zdravicama se bavila Tanja Barun (2010: 82), koja kaže kako zdravica mora biti kratka jer dugačka umara slušatelje. Bolje su one koje se improviziraju i maksimalno prilagođavaju okupljenima kako bi se održala pozornost i koncentracija. Dobri govornici zdravica su rijetki, zato je mali broj cjelovitih i zaokruženih zdravica. Kako bi se zdravica izvodila, potrebno je napraviti kontekstualnu povoljnost. Zabilježene zdravice najčešće su smještene unutar narodnih običaja i etnološke građe.

⁸ O načinu kako se izvode zdravice, pisao je I. Josipov Šarić (1994: 17) u uvodniku knjige *Hrvatske zdravice. Nazdravičar*.

⁹ Nažalost ni jednog brindiža se autorica ne sjeća, a bila je nazočna u dvorani za vrijeme izvođenja i opisala je svoje iskustvo.

i razumjeti. Drugi dio distiha, komu je brindiž bio namijenjen obično bi izgovarali višim tonom. Nakon toga bi slijedilo odobravanje, smijeh i pljesak. Oni su nažalost odavno pokojni, međutim, spomenutim majstorima brindiža dodajemo mlađeg Tončija Paulinu, rođenog 1958., koji i danas vrlo vješto stvara brindiže.

RIMA I RITAM BRINDIŽA

Kao što smo već najavili, po svojoj verbalno-metričkoj strukturi brindiž je rimovani dvostih, i to ne kao vrsta strofe, nego vrsta pjesme, pa je onda brindiž cjelovit i samodostatan pjesnički tekst s nejednakim brojem slogova i neujednačenim mjestom cezure. Brindiž ima čvrstu dvočlanu strukturu. U uvodnom dijelu ili ekspoziciji na kraju stiha nalazi se leksem koji se podudara s imenom onoga kome je brindiž namijenjen: *valiža – Alviža* (Alviza); *kantun – Antun*; *fina – Nina*; *sin – Kosin*; *Bolonja – Sonja*.¹⁰ Dvočlanost prožima sva strukturno-kompozicijska, ritmička, sintaksna, semantička i druga obilježja. Svaki stih, kao pravilo, udomljuje jednu rečenicu, odnosno relativno samostalnu misao. Početak drugog stiha uvijek počinje uzrečicom *Naka živi*, nakon toga slijedi *spoža, šinjorina, brat, teta* ili *kogo*, i na kraju ime onoga kome je brindiž upućen. Osim uobičajenom rimom, poseban oblik ritma nastaje asonancama i aliteracijama: *barjan – Marjan*.

Rima u brindižima ima organizacijsku funkciju i regulira povezivanje ritmičkog niza u distih. Najistaknutija pozicija ritmičke jedinice jest kraj, ali ona ne mora biti jedina u stihu. Kraj koji je obilježen rimom efektivniji je nego kraj bez rime (Užarević 1991:78-81). Jurij Mihajlovič Lotman, navodi Užarević, inzistira na semantičnosti rime. Rima je zvučnija što je značajnija njezina smisla uloga. Lotman ističe kako rima vraća slušatelja na prethodni tekst. Vraćanje oživljuje u svijesti, ne samo zvukovnu stranu nego i značenje prve rimovane riječi. Povratak na prethodnu riječ ili tekst ujedno znači i njegovo preosmišljavanje. Toga nema u običnom govoru i u apsurdističkim brindižima. Lotman dalje kaže kako se uspoređivanjem rimovanih riječi stvaraju korelativni parovi: *valiža – Alviža* (Alviza); *kantun – Antun*; *sin – Kosin*.

U brindižima rima ima trostruku ulogu: glasovno-ritmičku, kompozicijsku i semantičku, koje se prožimaju i uzajamno uvjetuju. Kompozicijska se funkcija odnosi na različite položaje rimovanih sastavnica, a semantička funkcija koja aktivira

¹⁰ Brindiži koje mi je kazao Tonči Paulina nemaju na kraju ime onoga kome je brindiž posvećen: *mira, pira*. Međutim, brindiži koji nastaju na licu mjesta u određenim situacijama završavaju leksemima *Keka, reka* i u drugom brindižu *odvjetnica, Teica*.

titrajne mehanizme, ne samo semantičkog tipa nego isto tako glasovno-ritmičkog i položajno-kompozicijskog tipa (Užarovića 1991: 154). Prožimanje glasovnog i semantičkog momenta osobito je efektno u slučajevima iznevjerenih rima ili u apsurdističkim *brindižima*. Naime, oni *brindiži* koje su kazivači naznačili kao da nisu pravi *brindiži*, i koji su izazivali *salve smijeha*, imale su druge vrste podudaranja.

Branko Vuletić (2005: 259) rimu promatra kao poseban tip glasovnog paralelizma, tj. homofonski paralelizam, tipičan na kraju govornog članka, ali i unutar njega. Uloga rime prema njegovu mišljenju je eufonijska organizacija stiha. Naime, rima predstavlja motivirano povezivanje oba dijela dvostiha od kojeg je sastavljen *brindiž*. Prisjetimo se kako je hrvatska usmena poezija nesklona rimi, ali kohezivnost stihova postiže se ponajprije paralelizmima i ponajviše melodijom. Osim rimom, posebna ritmičnost u *brindižima* postiže se aliteracijom, asonancom i onomatopelijom, što postaje prepoznatljivi element eufoničnog izričaja: tvorbeni elementi poetske efonije, imitativna suzvučja ili umjetne onomatopeje.

U našim zapisanim *brindižima* pronalazimo lekseme koji dijele zajednički slijed glasnika i s njima povezan semantički koncept što nazivamo fonestemi¹¹. Naime, u *brindižima* se pojavljuje polisindeton, što bi značilo ponavljanje istih leksema najčešće imenica, ali u različitim padežima, što se prema Bagiću (2012: 251) koristi u funkciji poticanja ideje ili inzistiranja na opsesivnoj misli. Semantičku porodicu u *brindižima* čine leksemi *žena*, *ženske*, *dica*, *dici*. Ovi primjeri nisu puko retoričko ukrašavanje, već isticanje tematskog sloja. U prvom *brindižu* Vilim Bota je imao pet kćeri, a jako je želio sina, a u drugom *brindižu* anonimni kazivač je kazao kako mu je žao što njegova djeca nemaju djecu.

Tipična etimološka figura koja je pojavljuje u *brindižima* je *paregmenon* ili ponavljanje istog korijena u različitim riječima: *arjan barjan*, *kantun Antun*, tako da je ime *Antun* sasvim sadržano u riječi *kantun*, a sintagma *arjan barjan* je čitav uvodni dio *brindiža*.

U *brindižu* *Va voj kofici kude stoji kruh/ Neka živi Mate Šalvova*, koji je prema riječima kazivačice Sonje Motušić ispričan kao smiješni *brindiž*, uočavamo kako se ponavlja glas *k* pa u ovom primjeru dobiva fonosemantičku ulogu. Leksemi *kofici*,

¹¹ Fonestemi su povezani s društvenim i osobnim stavovima unutar govorne zajednice. Ti društveni i osobni stavovi formiraju se ponavljajući iskustva u određenim kontekstima. Što je više riječi s istim fonestemom, to se njihovo značenje pojačava. Fonestemske skupine mogu rasti uz pomoć aliteracije – inicijalne fonetske skupine – i rime – finalne fonetske skupine. Fonestemi umrežuju *leksička zvijezda* smatra Dwight Bolinger, a navodi Davor Nikolić (2019: 99), koja se sastoji od skupina riječi povezanih istim sadržajima te aliteracijom ili rimom. Odnosi mogu biti motivirani ponavljanjem iste osnove ili korijena riječi pa ne možemo govoriti o pjesničkoj homofoniji. Za poetiku usmene književnosti radi se o bitnim figurama, a najizraženije su u etimološkim nizalicama

kude, kruh počinju velarem *k* i stvaraju onomatopejsko zvučanje kidanja kruha. Naime, skupovi jednakih glasova u neposrednoj blizini omogućuju dodatno eufonično ustrojstvo *brindiža* i ostvaruju vezu među leksemima.

Osim slučajnih ili namjerno ostvarenih etimoloških podudarnosti, u zapisanim *brindižima* postoje još i nizovi stranih ili inače nerazumljivih, ali uvijek zvonkih leksema *arjan, barjan*.¹²

Izdvajamo lekseme *valiža i Alviža*, koji sadrže iste glasove, ali su u prvom dijelu leksema obrnuto raspoređeni pa smo dobili neku vrstu zrcaljenja (Vuletić 2006: 277). U istom paru možemo pronaći i određeno značenje ako se *valiža/kufer* odnosi na seljenje mlade iz jedne kuće u drugu. Pavao Pavličić (1999: 11) govori kako eufonija osim onomatopejskih učinaka može stvoriti i neočekivane metaforu - *kantun* može se razumjeti kao jedan od stupova u kući koji je bio njegov *brat Antun*.

ZAKLJUČAK

Brindiž smo definirali kao folklorno-građanski ili urbani minimalistički, intermedijalni, usmenoretorički žanr. Kao dvostih podsjeća na bečarce, ali se od njega razlikuju i bliži je prema Nikolićevoj klasifikaciji hibridnom, usmenoretoričkom žanru zdravice. Međutim, udaljava se i od zdravica i predstavlja autentičan usmenoretorički žanr. *Brindiž* je jednostavan, jasan i razumljiv govor u maniri tradicijski ustaljene forme izgovorene ritmiziranim stihom. Ritmizirani tekst ostvaruje se uglavnom rimama te stihovima različite duljine. Osnovni izraz je u ritmu i teško je zbog njegove kratkoće govoriti o složenim stilskim izrazima. Zbog svoje minimalističke i intermedijalne naravi *brindiži* imaju uvjete za opstanak. Iako je predmet ovog rada bilo istraživanje zapamćenih *brindiža* koji su se izgovarali na silbenskim svadbama i sudionici svadbe bi se toga s nostalgijom sjećali, oni mogu i dalje živjeti. Potvrda za to su nam bili *brindiži* koje je izgovorio Tonči Paulina koji je najprije spominjao rat u Vijetnamu, ali i situacije koje su se događale oko nas dok smo razgovarali o zapamćenim, starim *brindižima*.

LITERATURA

- Bagić, Krešimir. 2012. *Rječnik stilskih figura*, Zagreb: Školska knjiga
Baran, Tanja. 2010. Retorika i retorički oblici u Križevačkim statutima, *Cris*, god. 12. br. 1. str. 81-85.

¹² Arjan i Barjan su sela u Iranu.

- Bošković-Stulli, Maja. 1978. Usmena književnost. *Povijest hrvatske književnosti. Knj. 1. Usmena i pučka književnost*. Maja Bošković-Stulli i Divna Zečević. Zagreb: Liber/Mladost
- Čubelić, Tvrtko. 1970. *Usmena narodna retorika i teatrologija*, Zagreb: (s. n.)
- Gozbe i zdravice u hrvatskoj književnosti*. 1994. Priredio Stjepan Sučić, Križevci: Ogranak Matice hrvatske Križevci
- Janković, Slavko. 1967. *Šokačke pismice*, Vinkovci: MH
- Poslovice, zagonetke i govornički oblici*, 1996. priredio Josip Kekez, Zagreb: Matica hrvatska
- Nazdravičar i govornik za sve prilike života*. 1994. Pretisak. Sastavio I. Josipov Šarić, Zagreb: Golding marketing
- Nikolić, Davor. 2015. Mali, sitni, jednostavni, govornički ili jednostavno - retorički: povijest naziva i konceptata usmenoretoričkih žanrova u hrvatskoj folkloristici, *Narodna umjetnost*, sv. 2. br. 52. str. 167 – 178.
- Nikolić, Davor. 2017. U početku bijaše kletva: zapisi usmenoretoričkih žanrova i njihove interpretacije s djelima pisane književnosti u dopreporodnom razdoblju hrvatske književnosti, *Croatica*, Zagreb, XLI/61 str. 357 - 378.
- Nikolić, Davor. 2019. *Između zvuka i značenja*, Zagreb: Disput
- Pavličić, Pavao. 1999. Antun Gustav Matoš, *Labud*, U: *Moderna hrvatska lirika, 7-25*. Zagreb: Matica hrvatska
- Rihtman-Auguštin, Dunja. 1994. U čast lijepih manira, U: *Hrvatske zdravice. Nazdravičar*, sastavio Josip Šarić, Zagreb: Tisak i naklada knjižara L. Hartman
- Starešina, Petar. 1971. *Pomorstvo Silbe*, Zagreb: JAZU
- Škreb, Zdenko. 1983. Mikrostrukture stila i književne forme, U: Z. Škrob i A. Stamać, *Uvod u književnost, teorija, metodologija* (3. prerađeno izdanje), Zagreb: Grafički zavod Hrvatske, str. 303-364.
- Užarević, Josip. 1991. *Kompozicija lirске pjesme*, Zagreb: Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu
- Vitez, Zorica. 2003. *Hrvatski svadbeni običaji*, Zagreb: Golding marketing – Tehnička knjiga
- Vuletić, Branko. 2005. *Fonetika pjesme*, Zagreb: FF press
- Vuletić, Branko. 2006. *Govorna stilistika*, Zagreb: FF press

Internetski izvori

Mošić, Milena. *Bračka duhovna kultura u suvremenoj etnologiji*, Diplomski rad, nosic_milena_ffst_diplo_sveuc_pdf (pristupljeno 9. 3. 2021.)

Kazivači:

Vjekoslava Lovrin rođena Baćilo (1911. – 2010.)

Ivan Lovrin (1938.)

Sonja Motušić rođena Lukin (1932. – 2021.)

Mirjana Pavišić rođena Gašparov (1932.)

Tonči Paulina (1958.)

TOASTS (BRINDIŽI) OF SILBA

S u m m a r y

In her paper the author deals with a special type of toasts given at weddings, or any other special or happy occasion in the island of Silba, called *brindiži*. Some of these *brindiži* were remembered by the inhabitants of the island due to special life situations in which they were made, some of them because they had a specific rhythm and rhyme, and some (due to their opinion) because they did not rhyme. At the very beginning of her work the author defines *brindiži* as a hybrid and pragmasemantic urban oral-rhetorical genre based on a linguistic and speech organisation, so she approached them from a phono stylistic point of view. Entering the structure of *brindiži* she reveals the repetition formulas and identifies the specificities of the rhyme and the ways of rhythm creation. She concludes that *brindiži* are an authentic oral rhetorical genre consisting of only two verses, characterised by simple stylistic expressions due to their brevity.

Key words: *Silba; brindiži; oral-rhetorical genre; short and simple stylistic expression*

I BRINDIŽI DI SILBA

Riassunto

Nell'articolo l'autrice tratta di una particolare modalità celebrativa consueta su Silba in occasione delle feste di nozze o di altre cerimonie o di qualsiasi evento »gioioso«, denominata *brindiž*. Gli abitanti di Silba ricordano alcuni brindisi per le particolari occasioni in cui si tennero, ne ricordano alcuni per la specificità del ritmo o della rima, ed altri proprio perché a loro parere non erano rimati. In apertura dell'articolo l'autrice definisce i brindisi come un genere ibrido e pragmasemantico urbano della retorica orale fondato sull'organizzazione linguistica e parlata che affronta sotto l'aspetto fonostilistico. Trattando la struttura dei brindisi, riconosce le formule ripetitive e dimostra la specificità della rima e della creazione del ritmo. Conclude che i brindisi sono un genere autentico della retorica orale composto di solo due versi e che per la sua brevità è caratterizzato dalla semplicità delle espressioni stilistiche.

Parole chiave: *Silba; brindisi – brindiž; genere retorico orale; espressione stilistica breve e semplice*

Podatci o autorici:

Teodora Vigato rođena je u Zadru gdje je završila srednju školu a na Filozofskom fakultetu u Zadru je diplomirala Hrvatski jezik i književnost i Pedagogiju. Magistrirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2001. temom Kompozicijske i poetske osobitosti hrvatske prosvjetiteljske drame, a doktorirala 2007. na Sveučilištu u Zadru temom Stilske i poetske osobitosti hrvatskih vizije govorenja svetog Bernarda. Na Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru predavala je Lutkarstvo i scensku kulturu, te kolegije iz Starije hrvatske književnosti. Objavila je četiri znanstvene knjige i jedan udžbenik i devedeset znanstvenih i stručnih radova u znanstvenoj i stručnoj periodici te u zbornicima sa znanstvenih skupova. Sudjelovala je na mnogim znanstvenim skupovima u hrvatskoj i inozemstvu. Uže područje njezinog znanstvenog istraživanja je lutkarstvo i dramski izrazi u starijoj hrvatskoj književnosti.

Adresa za kontakt: vigatoteodora@gmail.com